
MEDICAL MAESTRO

M A G A Z I N E

ZARZĄDZANIE MARKETING MEDYCINA PRAWO PSYCHOLOGIA PASJE

3

Vol. 3/2014
s./p. (297-444)

DWUMIESIĘCZNIK
BIMONTHLY

Cena: 26,00 zł
(w tym 8% VAT)

Mediacje lekarz – pacjent zanim dojdzie do procesu

Mediacja (łac. *mediare* – być w środku) to metoda rozwiązywania sporów, w której osoba trzecia pomaga stronom we wzajemnej komunikacji, określeniu interesów i kwestii do dyskusji oraz dojsię do wspólnie akceptowalnego konsensusu. Proces ten ma charakter dobrowolny, poufny i nieformalny¹.

W systemie prawnym RP mediacja uregulowana jest w wielu aktach prawnych. Niniejsze opracowanie dotyczyć jednakże będzie mediacji lekarz – pacjent przed procesem sądowym o odszkodowanie bądź zadośćuczynienie, a więc najczęściej spraw o błędy w sztuce medycznej, a zatem mediacji przedsądowej w postępowaniu cywilnym. Czasem tak niewiele wystarczy, by strony doszły do porozumienia. Badania przeprowadzane w krajach Europy pokazują, iż postępowanie mediacyjne z zakresu błędów w sztuce medycznej jest postępowaniem często doprowadzającym do zawarcia ugody. Mediacja jest alternatywnym sposobem rozwiązywania sporu. Jest zdecydowanie szybsza i tańsza niż długoletnie i kosztowne postępowania sądowe.

Przepisy oddziału pierwszego oraz kilka innych przepisów regulujących mediację w sprawach cywilnych² zostały dodane ustawą z 28 lipca 2005 roku o zmianie ustawy – Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw³. Ich wprowadzenie do prawa procesowego cywilnego wychodzi naprzeciw współczesnym tendencjom, znajdującym odbicie w regulacji tej instytucji w krajach anglosaskich (zwłaszcza USA) oraz zaleceniom Rady Europy i Unii Europejskiej⁴.

Mediację określa się jako alternatywny – w stosunku do sądowego postępowania cywilnego – sposób roz-

wiązywania sporów cywilnych. Celem wprowadzenia mediacji jest niewątpliwie dążenie do odciążenia sądownictwa państwowego. Sukcesy w wykorzystaniu instytucji mediacji w niektórych systemach prawnych, przejawiające się załatwianiem znacznego odsetka spraw cywilnych przez zawarcie ugody lub inne załatwienie sporu stron przed mediatorem, skłoniło także ustawodawcę polskiego do wprowadzenia tej instytucji do postępowania sądowego. Mediacja nie jest alternatywą dla postępowania sądowego, ale dodatkowym sposobem rozwiązania sporu cywilnoprawnego proponowanym przez ustawodawcę⁵.

(...) udzielanie stronom porad prawnych przez mediatora jest wykluczone

Kilka unormowań prawnych...

Mediacja umiejscowiona jest w oddziale 1 rozdziału 1 działu II, tytułu VI, księgi pierwszej, części pierwszej w art. od 183¹ do 18315 Kodeksu Postępowania Cywilnego⁶. Postępowanie mediacyjne w polskim prawie cywilnym wpisuje się też w ogólnoswiatową tendencję stosowania ADR-u (alternatywnych metod rozwiązywania sporu). Normatywnym wyrazem tej tendencji niech będzie chociażby Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych⁷.

Ustawa KPC nie zawiera definicji mediacji. Może to wywołać trudności w interpretacji przepisów jej dotyczących. W praktyce jest ona często mylna z innymi postępowaniami służącymi polubownemu zakończeniu sporu (np. arbitrażem, koncyliacją, postępowaniem pojednawczym). Mediacja nie

jest procesem jednorodnym. W literaturze wyróżnia się dwa typy mediacji. Pierwszy, w którym mediator pomaga stronom w rozwiązaniu ich sporu i dojsię do ugody, wykorzystując rozwiązania proponowane przez strony.

Drugim typem mediacji natomiast jest tzw. mediacja ewaluatywna, w której mediator ocenia sytuację prawną stron, przewiduje rozstrzygnięcie sądu i aktywnie pomaga stronom w zawarciu ugody, a nawet proponuje im sposób lub sposoby rozwiązania sporu.

W pierwszym typie mediacji mediator unika formułowania własnych opinii dotyczących przedmiotu sporu i sposobu jego rozwiązania, całą swoją aktywność natomiast poświęca technikom służącym do rozwiązania konfliktu. W drugim sposobie mediator może prezentować własną ocenę meritum sprawy i proponować rozwiązanie sporu, jeśli uzna to za celowe. W praktyce różnice między tymi dwoma metodami mediacji często się zacierają⁸.

Dnia 26 czerwca 2006 roku Społeczna Rada do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości uchwaliła standardy prowadzenia mediacji i postępowania mediatora, które stanowią wytyczne dla mediatorów, w jaki sposób i jakich standardów mają przestrzegać, podejmując się prowadzenia mediacji⁹.

Postępowanie mediacyjne można podzielić na dwa rodzaje (art. 1831 § 2 KPC). Postępowanie prowadzone na podstawie umowy o mediację i postępowanie prowadzone na podstawie postanowienia sądu. Wybór zawsze będzie należał do stron. Jakkolwiek różne są podstawy i momenty wszczęcia tych postępowania, niemniej dla ich ostatecznej skuteczności zawsze wy-

magana będzie pozytywna decyzja sądu w postaci zatwierdzenia ugody mediacyjnej¹⁰.

Podstawową zasadą dotyczącą mediacji jest to, iż jest ona dobrowolna. Umowa o mediację może być zawarta także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła wniosek, o którym mowa w art. 1836 § 1¹¹. W umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób wyboru mediatora.

Bezstronność mediatora powinna być rozumiana jako prowadzenie mediacji w oderwaniu od osobistych przekonań lub preferencji, zakładając równe traktowanie wszystkich stron. Pojęcie bezstronności jest utożsamiane w literaturze z pojęciem neutralności mediatora.

Obowiązkiem mediatora jest zapewnienie stronom w równym stopniu udziału w postępowaniu mediacyjnym. Natomiast zagadnienie realizacji zasady bezstronności mediatora w kontekście udzielania pomocy słabszej stronie budzi w literaturze kontrowersje. Należy przyjąć, że mediator nie może działać na korzyść jednej ze stron, co nie wyklucza czuwania nad tym, aby słabsza strona uzyskała większe wsparcie od mediatora, ale tylko w celu zapewnienia zawarcia sprawiedliwej ugody. Natomiast udzielanie stronom porad prawnych przez mediatora jest wykluczone¹².

Wartą wspomnienia na potrzeby niniejszego opracowania jest deklaracja stanowiska – to jest oświadczenie woli w postaci dokumentu, przekazywane mediatorowi przed rozpoczęciem mediacji, wyjaśniające stanowisko klienta. Może być również przygotowanym stanowiskiem dla drugiej strony. Przygotowanie takiego dokumentu przez obie strony pozwala ustalić główny zakres sporu. W razie głębokiego konfliktu należy rozważyć celowość sporządzenia, by nie za-

ognić sytuacji jeszcze bardziej. Zazwyczaj obejmuje fakty, kluczowe kwestie sporne oraz to, co chce osiągnąć klient. Może także zawierać opis potencjalnych problemów czy uwag dotyczących osób zaangażowanych w spór oraz odczucia klienta – te jednak winny zostać poufne. Wymaga rozważenia i analizy, co należy bądź co chcemy przekazać drugiej stronie. Mediator winien się z tym dokumentem dokładnie zapoznać i ustalić z klientem jego treść bez presji czasowej. Należy ustalić z klientem, które przekazane kwe-

(...) deklaracja stanowiska – to jest oświadczenie woli w postaci dokumentu, przekazywane mediatorowi przed rozpoczęciem mediacji, wyjaśniające stanowisko klienta

stie są poufne, a które nie. Deklaracja stanowisk jest doskonałym sposobem na usystematyzowanie i uporządkowanie myśli dla strony.

Mediator może odmówić kontynuowania w każdym czasie mediacji, jeśli nabierze przekonania, że któraś ze stron nie uczestniczy w niej dobrowolnie. Może także przerwać mediację, jeśli dojdzie do przekonania, że jedna ze stron przystąpiła do mediacji, starając

Niczego, co zostało powiedziane lub zrobione podczas mediacji, nie można wykorzystać w jakichkolwiek postępowaniach sądowych

się wydobyć od drugiej strony przydatne informacje, które będzie chciała potem wykorzystać, zamiast dojść do porozumienia. Każda ze stron zaś może w dowolnym momencie odstąpić od mediacji. Umowa o mediację winna zawierać postanowienie, że strony wyrażają zgodę na przerwanie w każdym momencie sesji mediacyjnej przez mediatora lub którąkolwiek ze stron bez podania przyczyn.

Poufność mediacji pomaga w zapewnieniu równego traktowania stron w postępowaniu mediacyjnym. Mediacja jest procesem *without prejudice* (bez uszczerbku, bez wpływu na dalsze postępowanie, nie naruszając zasady poufności). Niczego, co zostało powiedziane lub zrobione podczas mediacji, nie można wykorzystać w jakichkolwiek postępowaniach sądowych. Istnieją wyjątki od tej zasady, lecz są one rzadko stosowane. Art. 183⁴ § 3 KPC stanowi, iż bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania na propozycje ugodowe, wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym. Jednakże, jeśli strona dowie się w postępowaniu mediacyjnym o istnieniu dokumentu, którego druga strona wcześniej nie ujawniła,

a procedura, w ramach której toczy się postępowanie sądowe, dopuszcza zobowiązanie strony do ujawnienia czy przedłożenia dokumentu, może się tego domagać na zasadach określonych w tej procedurze. Zgodnie z treścią art. 183⁴ § 2 KPC mediator zaś jest obowiązany zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z tego obowiązku. Faktów tych mediator nie może ujawnić osobom trzecim, ale także drugiej stronie, jeżeli daną informację uzyskał indywidualnie od jednej ze stron. W konsekwencji, mediator nie może być świadkiem co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z obowiązku zachowania tajemnicy mediacji. Zwolnienie mediatora od obowiązku zachowania tajemnicy może nastąpić w dowolnej formie, przy czym wola stron musi być niewątpliwa. Po osiągnięciu porozumienia klauzula o „braku wpływu” zazwyczaj przestaje obowiązywać i należy zadbać, aby każda ugoda jednoznacznie odnosiła się do kwestii poufności, zapewniając moc

wiążącą wszelkich związanych z nią zobowiązań. W postępowaniu sądowym można wskazywać dowody tego, co powiedziano podczas mediacji, jeśli istnieje spór, czy w ogóle doszło do zawarcia ugody, kiedy znaczenie dowodu nie ma nic wspólnego z prawdziwością ujawnionych podczas mediacji faktów.

Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony.

Co powinien zawierać wniosek o mediację? Wniosek o przeprowadzenie mediacji winien zawierać: oznaczenie stron, dokładne określone żądanie, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie, podpis stro-

ny oraz wymienienie załączników. Jeżeli strony zawarły umowę o mediację na piśmie, do wniosku dołącza się odpis tej umowy.

Z przebiegu mediacji sporządza się protokół, w którym oznacza się miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, a także imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji. Protokół podpisuje mediator. Jeżeli strony zawarły ugodę przed mediatorem, zamieszcza się ją w protokole albo załącza się do niego. Strony podpisują ugodę. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdza w protokole. Mediator doręcza stronom odpis protokołu.

Jeżeli zawarto ugodę przed mediatorem, sąd, na wniosek strony, niezwłocznie przeprowadza postępowanie

nie co do jej zatwierdzenia. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugodę postanowieniem na posiedzeniu niejawnym.

Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.

Ugoda zawarta przed mediatorem ma po jej zatwierdzeniu przez sąd moc prawną ugody zawartej przed sądem.

PRZYPISY

1. Mediacja, [www.wikipedia.org](http://pl.wikipedia.org/wiki/Mediacja), <http://pl.wikipedia.org/wiki/Mediacja>, [dostęp 05.05.2014].
2. Patrz art. 1831 do 18315 KPC
3. Dz.U. Nr 172, poz. 1438.
4. T. Ereciński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, red. T. Ereciński, LexisNexis, Warszawa 2012, cz. 1 ks. 1 tyt. VI dz. II roz. 1 oddz. 1 art. 183[1].
5. Tamże.
6. Dz. U. z 2014, poz. 101 tekst jednolity.
7. R. Cebula, *Mediacja w polskim prawie cywilnym*, Ministerstwo Sprawiedliwości. Mediacje w polskim systemie prawa, Warszawa 2012.
8. T. Ereciński, dz. cyt.
9. <http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/publikacje-aktyprawne-statystyki/>, [dostęp 21.05.2014].
10. R. Cebula, dz. cyt.
11. Art. 183⁶ § 1 KPC stanowi, iż wszczęcie mediacji przez stronę następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, z dołączonym dowodem doręczenia

jego odpisu drugiej stronie. § 2. Mimo doręczenia wniosku, o którym mowa w § 1, mediacja nie zostaje wszczęta, jeżeli: 1) stały mediator, w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówił przeprowadzenia mediacji; 2) strony zawarły umowę o mediację, w której wskazano jako mediatora osobę niebędącą stałym mediatorem, a osoba ta, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówiła przeprowadzenia mediacji; 3) strony zawarły umowę o mediację bez wskazania mediatora i osoba, do której strona zwróciła się o przeprowadzenie mediacji, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, nie wyraziła zgody na przeprowadzenie mediacji albo druga strona w terminie tygodnia nie wyraziła zgody na osobę mediatora; 4) strony nie zawarły umowy o mediację, a druga strona nie wyraziła zgody na mediację.

12. E. Stefańska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, LexisNexis, Warszawa 2013, cz. 1 ks. 1 tyt. VI dz. II roz. 1 oddz. 1 art. 183[3].

adw. Katarzyna Goluńska – specjalista z zakresu praw człowieka oraz prowadzenia sporów sądowych. Dziedziny prawa, którymi przede wszystkim się zajmuje, to szeroko pojęte prawo gospodarcze, prawo cywilne ze szczególnym uwzględnieniem prawa rodzinnego, a także prawo pracy, prawo medyczne oraz prawo obrotu nieruchomościami i prawo spółdzielcze. Mediator przy Naczelnej Radzie Adwokackiej. Asystent w Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu. Współwłaściciel kancelarii Degórski Goluńska i Partnerzy.

www.dgip.pl
www.centrummediacji.nra.pl

fot. archiwum prywatne